-

**1 november 2026**
**Owe Boersma**
**Allerzielen**
**Serie: Waarheid**
**Thema: Waaruit putten wij hoop?**

**Openingstekst:** Uit: Gebed aan de grens, Hein Stufkens
Gebed aan de grens
Gegaan tot waar wij kunnen
aan de grens van het Licht staan wij,
in wezen onbegrensd, in het gezicht van de dood.
En wij herinneren ons de oude woorden
dat leven verandert
maar niet wordt weggenomen,
dat niets en niemand verloren gaat.

**Lezing**: Johannes 14 Ik ben de weg, de waarheid en het leven

**Overweging**
Ik ben de weg, de waarheid, en het leven. Misschien vraagt u zich af: wat bezielt pastor Boersma om deze tekst hier te kiezen, op een dag dat mensen vol van verdriet en vragen komen. Kwetsbaar. Is deze tekst dan niet een klap in het gezicht?

Ik ben de weg, de waarheid en het leven. Niemand komt tot de vader dan door mij. Ja, dit vers is gebruikt om kruistochten te rechtvaardigen. Om iedereen die niet tot het Christendom behoort of wil behoren, te laten weten: jullie tradities, jullie geloofspraktijk, jullie verstaan van het universum, de mensheid, zijn niet geldig. Want wij – zegt Jezus hier – wij weten hoe het zit. Wij bezitten de waarheid.

Maar u raadt het al. Ik denk daar anders over. Deze kleine kerntekst van het evangelie naar Johannes gebruikt drie Griekse sleuteltermen:
— hodos, aletheia, zoe — en het is goed om daar op in te zoomen. Om te luisteren. Echt te luisteren. En niet om de bijbel te laten buikspreken, zoals het generaties lang en door vele kerkgenootschappen telkens weer is gedaan. Wat staat hier eigenlijk, en in in welke context wordt dit gezegd?

Dit hele hoofdstuk vindt plaats tijdens het laatste avondmaal van Jezus en de discipelen. De avond voor zijn dood. Jezus heeft zojuist de voeten van zijn discipelen gewassen. Hij heeft gezegd: Ik zal worden verraden en gedood.

De leerlingen zijn in de war, zijn bang. Ze ervaren rouw. De atmosfeer is er een van onontkoombaar verlies. De leraar, die zij jaren gevolgd hebben, en totaal vertrouwen, vertelt hen. Ik ga weg.
En het is Thomas — prachtig hoe Johannes Thomas de moeilijke vragen laat stellen op precies het goede moment, die vraagt: Meester, we hebben geen idee waar u naartoe gaat? Hoe kunnen wij weten welke weg we moeten gaan? Het is een praktische vraag. Zeg ons toch: waar gaat u naartoe?

Als iemand op sterven ligt, soms na een lang lijden, soms heel erg onverwacht, dan is daar die wanhoop, die realisatie: “het gaat niet lukken”, “het gaat aflopen”. Die verlegenheid kent u en ken ik in het gezicht van het einde van het leven. Er is geen keus meer. We moeten afscheid nemen. Het gaat niet anders.

-

Dan, in die situatie, zegt Jezus: “ik ben de weg, de waarheid en het leven”.

Natuurlijk gaat dit niet over de waarheid van andere religies of filosofieen. Het is een antwoord op een leerling, die zo graag zijn meester wil volgen waarheen hij gaat. Dwars door de ervaring heen dat hij die meester verliest. Het is een intieme, een pijnlijke, een diep persoonlijke ervaring, die hier geschilderd wordt.

Wat zegt Jezus dan?

Weg: wie hier vorige week was, hoorde van Rien Wattel: “de weg” is hoe de eerste navolgers van Jezus van Nazareth werden genoemd (Hand. 9:2 en 19:23 o.a.). Het is een manier van doen, een weg om te gaan. In een bepaalde richting. (cf. Tao in Chinese traditie). Jezus zegt hier niet: dit is een eenrichtingsweg naar de hemel. Hij zegt: ik ben een weg om te gaan. Een manier om je leven in te richten. Een richting. Een manier van doen, van leven, van mee-leven. En dat is een weg, en niet een eeuwige waarheid. Iedereen kan de camino lopen. Het is geen instituut. Het is een optie.

Waarheid. In deze serie zijn wij met elkaar bezig. Waarheid als niet meer werkende categorie. Aangevochten, ontmanteld, uitgelachen als naïef. A-letheia betekent letterlijk “wat niet verborgen is”. Waarheid en echtheid staan tegenover “schijn”. Het Grieks noemt waarheid: “dat wat niet verborgen is”. Dat wat het daglicht kan verdragen. Dat wat overeind blijft tegenover elk cynisme. Het is een “ontologische waarheid”, zo ziet de wereld er ten diepste uit, dit is wat wij mensen zijn, hierom gaat het, dit is de “essentie”. Als je durft te zien wat is, dan raak je aan de waarheid. Zoals in het prachtige Oosterhuis-lied: “dat ik zie, wat is, en mij toevertrouw, en het licht niet haat”. Dat is kwetsbaar, en mooi. En troostrijk. Want die waarheid kennen we van hen, die overleden zijn. Hoe zij “waar” waren voor ons. Hoe zij ons meer “waar” maakten, meer mens.

Leven. Zoe. Het Griekse woord dat Jezus hier gebruikt is “Zoe”. Niet het biologische “in leven zijn”, maar het om een leven van kwaliteit, een zinvol, volledig, bloeiend leven. Niet “existentie”, niet “bestaan”, maar “Leven”. Is leven als het ergens heen gaat. Als je beweegt, je vernieuwt, ontdekkingen doet, op anderen toegaat. Dingen leert over jezelf, over anderen, over de wereld. Dat is hoe Jezus over “leven” spreekt in het Evangelie naar Johannes. (Libanon: spreuk op de AUB). Dit is rijkdom, dit is vervulling. Dit is als wij denken aan de overledenen zoals wij hen liefgehad hebben. In hun begrip, in hun toewijding, in hun inzet voor u, voor anderen, voor de wereld. Dat is “leven”.

En dan toch die spreuk die zoveel ellende heeft gebracht: Niemand komt tot de Vader dan door mij. Exclusief, is je eerste gedachte.

Het is de slotopmerking bij “Ik ben de weg, de waarheid en het leven”. Ik ben – dat is in het Johannes-evangelie een enorm belangrijke uitspraak. Het roept het oude verhaal op van Mozes bij het brandende braambos. Als hij vraagt: wie bent u, komt het Antwoord: “Ik zal er zijn”, of iets anders vertaald “ik ben die ik ben”. Die uitspraken willen niet zeggen: kijk eens hoe goed en bijzonder ik ben! Jezus beroept zich op die oude uitspraak: ik ben met jou, waarheen je ook gaat.

Het gaat niet om lidmaatschap van een club, een partij, of een kerk. Het gaat erom te durven op weg te gaan, wetend en hopend dat je die weg niet alleen aflegt. Dat jouw weg verbonden is met wat uiteindelijk waar en goed en licht is.

Natuurlijk is dat niet een verklaring van lidmaatschap.

-

Jezus beschrijft een weg – om te gaan. De Vader, God, de Eeuwige, kun je vinden door op weg te gaan. Die kun je vinden, door op te lichten wat de waarheid verbergt. Door eerlijk en kwetsbaar de weg te gaan die je vindt te moeten gaan. Omdat dat leven brengt. Echtheid, ontmoeting, kwetsbaarheid, vervulling.

De vroege kerk, de Kleine, machteloze groepjes mensen die op zondagmorgen samenkwamen, begrepen dat. Mensen van de weg waren zij. Niet participanten, of stemgerechtigde lidmaten. Niet bezitters van de waarheid, maar op weg. Een weg getekend door deze kwetsbare Jezus van Nazareth, en zijn perplexe leerlingen. Zoals Jezus op mensen toegaan, compassie tonen, helpen, leren, erbij zijn.

Zoals Jezus: uitkijkend naar wat echt is – onder de oppervlakte, wat doorschijnt aan goedheid en welwillendheid, aan trouw en liefde.

Zoals Jezus, bezig met het goede leven, voor mij en voor de ander. Echt zijn, sprankelend van leven en initiatief. Gretig op weg. Open voor wie echt is en wat echt is.

Dat, zegt Jezus, is wanneer jullie naar mij kijken. Doe dit. Volg mij na. Leer van mij. Volg mijn Tao, of Dharma.

Dus die zin: “niemand etc.” is eigenlijk enorm inclusief. Mijn kinderen hebben mij veel geleerd. Een ding kwam in mij op bij het voorbereiden van deze viering: “je moet altijd positief formuleren!”. Misschien zouden we Jezus de tip moeten geven: zeg het iets anders: zeg:
“Iedereen die naar mij kijkt, die ziet de Vader, die begrijpt het bestaan, die ervaart volheid, die weet waarheen hij of zij moet gaan. Laat het zo zijn.

**Slottekst:** Rainer Maria Rilke

De blaren vallen, vallen als van ver,
als welkten in de hemel verre tuinen;
ze vallen met ontkennende gebaren.
En in de nachten valt de zware aarde
uit alle sterren in de eenzaamheid.
Wij allen vallen. Deze hand zal vallen.
En kijk ik naar de andere: het is in alle.
Maar Een is er. Hij vangt dit vallen
oneindig teder in zijn handen op.

Ekklesia Leiden
Rapenburg 100
2311GA Leiden
www.ekklesialeiden.nl
info@ekklesialeiden.nl